

Spis treści

Wstęp	XV
Rozdział 1. Rola rachunkowości finansowej w przygotowaniu sprawozdań finansowych	1-1
Wprowadzenie	1-1
1.1. Rachunkowość jako język biznesu	1-1
1.2. Wpływ globalizacji gospodarki światowej na harmonizację rachunkowości finansowej	1-2
1.3. Przedmiot i zakres podmiotowy rachunkowości finansowej w Polsce w świetle prawa bilansowego	1-13
1.4. Zakres przedmiotowy rachunkowości finansowej w Polsce w świetle prawa bilansowego	1-14
1.4.1. Polityka rachunkowości	1-15
1.4.2. Księgi rachunkowe, inwentaryzacja oraz ochrona danych i ich zbiorów	1-17
1.5. Sporządzanie i rewizja sprawozdania finansowego	1-20
1.5.1. Tryb sporządzania sprawozdania finansowego	1-20
1.5.2. Znaczenie rewizji finansowej dla zapewnienia wiarygodności sprawozdań finansowych	1-26
Literatura	1-32
Rozdział 2. Sprawozdanie finansowe jako źródło informacji	2-1
Wprowadzenie	2-1
2.1. Użytkownicy sprawozdań finansowych i ich potrzeby informacyjne	2-1
2.2. Podstawowe założenia koncepcyjne i cechy jakościowe sprawozdań finansowych	2-4
2.2.1. Założenia podstawowe	2-5
2.2.1.1. Kontynuacja działalności [MSSF, 2007, s. 52]	2-5
2.2.1.2. Ujęcie memoriałowe w rachunkowości [MSSF, 2007, s. 52]	2-7

2.2.2. Cechy jakościowe sprawozdań finansowych	2-7
2.2.2.1. Zrozumiałość	2-8
2.2.2.2. Przydatność	2-8
2.2.2.3. Wiarygodność	2-9
2.2.2.4. Porównywalność	2-11
2.3. Struktura i treść sprawozdania finansowego	2-12
2.4. Bilans	2-13
2.4.1. Aktywa	2-14
2.4.1.1. Kryteria warunkujące prezentację zasobów majątkowych w bilansie	2-14
2.4.1.2. Struktura aktywów	2-17
2.4.2. Pasywa	2-19
2.5. Rachunek zysków i strat	2-21
2.5.1. Przychody i zyski	2-22
2.5.2. Koszty i straty	2-22
2.5.3. Wynik finansowy	2-24
2.6. Zestawienie zmian w kapitale własnym	2-26
2.7. Rachunek przepływów pieniężnych	2-26
2.8. Informacja dodatkowa	2-27
Literatura	2-28

Rozdział 3. Rzeczowe aktywa trwałe. Wartości niematerialne i prawne

Wprowadzenie	3-1
3.1. Podstawowe pojęcia	3-1
3.2. Ujmowanie rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych i prawnych w księgach rachunkowych	3-4
3.3. Wycena rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych i prawnych	3-7
3.3.1. Wycena wartości początkowej środków trwałych w budowie – zagadnienia podstawowe	3-8
3.3.2. Uwzględnienie w wycenie początkowej kosztów finansowania zewnętrznego – zagadnienia szczegółowe	3-13
3.3.3. Wycena początkowa środków trwałych nabytych w wyniku wymiany	3-16
3.3.4. Wycena prawa wieczystego użytkowania gruntu	3-17
3.3.5. Wycena wartości firmy	3-19
3.3.6. Ulepszenie środków trwałych	3-21
3.3.7. Wycena następująca po początkowym ujęciu – aktualizacja wyceny (przeszacowanie) środków trwałych	3-22
3.3.8. Amortyzacja składników aktywów trwałych	3-24
3.3.9. Utrata wartości	3-29
3.3.10. Ujęcie w rachunkowości transakcji sprzedaży środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych	3-37
3.4. Prezentacja rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych i prawnych w sprawozdaniu finansowym	3-38
Literatura	3-45

Rozdział 4. Zapasy i czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów

	4-1
Wprowadzenie	4-1
4.1. Podstawowe pojęcia	4-2
4.2. Ujmowanie zapasów i czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów w księgach rachunkowych	4-4
4.2.1. Ujęcie materiałów w księgach rachunkowych	4-4
4.2.2. Ujęcie towarów w księgach rachunkowych	4-12
4.2.3. Ujęcie produktów gotowych, półproduktów i produkcji w toku	4-18
4.2.4. Ujęcie czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów	4-33
4.3. Wycena zapasów i czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów	4-37
4.3.1. Metody ustalania wartości rozchodu zapasów oraz wyceny ich stanu końcowego	4-37
4.3.2. Aktualizacja wyceny zapasów	4-46
4.4. Prezentacja i ujawnianie zapasów i czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów w sprawozdaniu finansowym	4-51
4.4.1. Prezentacja i ujawnianie zapasów w bilansie i informacji dodatkowej	4-51
4.4.2. Prezentacja i ujawnianie czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów w bilansie i informacji dodatkowej	4-52
Literatura	4-54

Rozdział 5. Należności

	5-1
Wprowadzenie	5-1
5.1. Podstawowe pojęcia	5-1
5.2. Ujmowanie i wycena należności	5-4
5.3. Aktualizacja wartości należności	5-8
5.3.1. Należności podlegające aktualizacji	5-9
5.3.2. Szacowanie wielkości odpisu aktualizującego wartość należności	5-11
5.4. Spisanie należności	5-16
5.5. Odzyskanie spisanej należności	5-19
5.6. Rozwiązanie niewykorzystanej części odpisu aktualizującego wartość należności	5-19
5.7. Odpisy jako instrument polityki rachunkowości	5-21
5.8. Prezentacja należności w sprawozdaniu finansowym	5-23
Literatura	5-24

Rozdział 6. Inwestycje krótkoterminowe i długoterminowe

	6-1
Wprowadzenie	6-1
6.1. Podstawowe pojęcia	6-2
6.1.1. Inwestycje	6-2
6.1.2. Instrumenty finansowe	6-2

6.2. Ujmowanie i wycena inwestycji w nieruchomości i wartości niematerialne i prawne	6-8
6.2.1. Ujmowanie inwestycji w nieruchomości i wartości niematerialne i prawne	6-8
6.2.2. Wycena inwestycji w nieruchomości i wartości niematerialne i prawne według metody ceny nabycia	6-11
6.2.3. Wycena inwestycji w nieruchomości i wartości niematerialne i prawne według metody wartości godziwej	6-11
6.3. Ogólne zasady ujmowania i wyceny aktywów finansowych (z wyjątkiem aktywów finansowych stanowiących instrumenty zabezpieczające lub zabezpieczane)	6-13
6.3.1. Ujmowanie aktywów finansowych	6-13
6.3.2. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	6-16
6.3.3. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	6-17
6.3.4. Aktywa finansowe stanowiące udzielone pożyczki oraz należności własne, nieprzeznaczone do sprzedaży	6-22
6.3.5. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	6-23
6.4. Udziały i akcje stanowiące aktywa finansowe – ujęcie i wycena w rachunkowości	6-24
6.4.1. Wycena akcji przeznaczonych do obrotu	6-29
6.4.2. Wycena akcji dostępnych do sprzedaży	6-32
6.4.3. Wycena udziałów (akcji), których wartości godziwej nie można oszacować w sposób wiarygodny	6-35
6.4.4. Wycena udziałów (akcji) w jednostkach podporządkowanych	6-36
6.4.5. Przekwalifikowania	6-37
6.5. Dłużne papiery wartościowe stanowiące aktywa finansowe – ujęcie i wycena w rachunkowości	6-38
6.5.1. Wycena dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	6-42
6.5.2. Wycena dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	6-45
6.5.3. Wycena dłużnych papierów wartościowych utrzymywanych do terminu wymagalności oraz dłużnych papierów wartościowych, stanowiących wierzytelności własne, nieprzeznaczone do sprzedaży	6-52
6.6. Wierzytelności z tytułu pożyczek stanowiących aktywa finansowe – ujęcie i wycena w rachunkowości	6-53
6.7. Prezentacja inwestycji długoterminowych i krótkoterminowych w sprawozdaniu finansowym	6-55
6.7.1. Ujawnianie i prezentacja informacji na temat inwestycji w nieruchomości i wartości niematerialne i prawne	6-55
6.7.2. Ujawnianie i prezentacja informacji na temat aktywów finansowych	6-55
Literatura	6-60

Rozdział 7. Instrumenty pochodne i działania zabezpieczające	7-1
Wprowadzenie	7-1
7.1. Podstawowe pojęcia	7-1
7.2. Zasady ujmowania i wyceny instrumentów pochodnych niestanowiących instrumentów zabezpieczających	7-8
7.3. Kontrakty <i>forward</i> na waluty obce	7-10
7.4. Kontrakty <i>futures</i>	7-14
7.4.1. Kontrakt <i>futures</i> na USD	7-18
7.5. Zasady ujmowania i wyceny wbudowanych instrumentów pochodnych	7-24
7.6. Działania zabezpieczające i ich odzwierciedlenie w rachunkowości	7-31
7.6.1. Instrument zabezpieczający	7-32
7.6.2. Pozycja zabezpieczana	7-34
7.6.3. Rodzaje zabezpieczeń	7-35
7.7. Prezentacja informacji na temat instrumentów finansowych i działań zabezpieczających w sprawozdaniu finansowym	7-42
Literatura	7-45
Rozdział 8. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	8-1
Wprowadzenie	8-1
8.1. Podstawowe pojęcia	8-1
8.2. Kryteria warunkujące ujęcie zobowiązań i rezerw w sprawozdaniu finansowym	8-4
8.3. Ujmowanie określonych co do kwoty i terminu wymagalności zobowiązań długoterminowych i krótkoterminowych	8-5
8.3.1. Ujmowanie i wyłączenie ujmowania zobowiązań finansowych	8-7
8.3.2. Złożone instrumenty finansowe	8-10
8.3.3. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	8-15
8.3.4. Zobowiązania wekslowe	8-17
8.3.5. Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	8-18
8.3.6. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych, zdrowotnego, Funduszu Pracy i FGŚP	8-21
8.3.7. Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych	8-22
8.3.8. Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	8-23
8.3.9. Zobowiązania z tytułu podatku VAT	8-24
8.3.10. Fundusze specjalne	8-24
8.4. Ujmowanie rezerw	8-26
8.4.1. Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne	8-27
8.4.2. Pozostałe rezerwy	8-36
8.5. Ujmowanie rozliczeń międzyokresowych	8-42
8.5.1. Ujemna wartość firmy	8-43
8.5.2. Rozliczenia międzyokresowe przychodów	8-44
8.5.3. Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów (RMB)	8-45
8.5.4. Międzynarodowe standardy rachunkowości a ujęcie rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów	8-45

8.6. Wycena zobowiązań i rezerw	8-47
8.6.1. Wycena zobowiązań	8-47
8.6.2. Wycena rezerw	8-52
8.6.3. Wycena zobowiązań w walutach obcych	8-54
8.7. Prezentacja zobowiązań i rezerw w sprawozdaniu finansowym	8-54
Literatura	8-59

Rozdział 9. Kapitał (fundusz) własny. Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym

	9-1
Wprowadzenie	9-1
9.1. Podstawowe pojęcia	9-1
9.2. Kapitały (fundusze) podstawowe w różnych jednostkach	9-2
9.2.1. Spółka akcyjna	9-4
9.2.2. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	9-8
9.2.3. Spółki osobowe	9-11
9.2.4. Spółdzielnia	9-14
9.2.5. Przedsiębiorstwo państwowe	9-15
9.3. Ujmowanie kapitałów (funduszy) własnych w sprawozdaniu finansowym	9-15
9.4. Wycena kapitałów (funduszy) własnych	9-18
9.5. Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym	9-20
9.5.1. Kapitał podstawowy	9-22
9.5.2. Należne wpłaty na kapitał podstawowy	9-28
9.5.3. Udziały (akcje) własne	9-29
9.5.4. Kapitał zapasowy	9-31
9.5.5. Kapitał z aktualizacji wyceny	9-33
9.5.6. Pozostałe kapitały rezerwowe	9-36
9.5.7. Zysk (strata) z lat ubiegłych	9-37
9.5.8. Wynik netto	9-38
9.6. Prezentacja kapitałów (funduszy) własnych w sprawozdaniu finansowym	9-39
Literatura	9-44

Rozdział 10. Rachunek zysków i strat

	10-1
Wprowadzenie	10-1
10.1. Podstawowe pojęcia	10-1
10.2. Uznawanie przychodów i kosztów w sprawozdaniu finansowym	10-4
10.2.1. Kryteria i moment uznania przychodów	10-4
10.2.2. Kryteria uznawania kosztów współmiernych do przychodów	10-23
10.3. Uznawanie przychodów i kosztów z kontraktów długoterminowych	10-30
10.3.1. Przychody z wykonania kontraktu długoterminowego	10-32
10.3.2. Koszty kontraktu długoterminowego	10-32
10.3.3. Metoda stopnia zaawansowania umowy	10-34
10.3.4. Ustalenie przychodów metodą inną niż kosztową	10-37
10.3.5. Koszty poniesione przed zawarciem umowy	10-38

10.3.6. Ewidencja kontraktów długoterminowych	10-39
10.3.7. Prezentacja kontraktów długoterminowych w sprawozdaniu finansowym wykonawcy	10-40
10.3.8. Strata na kontrakcie	10-45
10.3.9. Brak wiarygodnych szacunków stopnia zaawansowania kontraktu	10-49
10.4. Przychody z produktów przeznaczonych do wielokrotnej sprzedaży	10-54
10.5. Prezentacja przychodów i kosztów w przypadku działalności zaniechanej	10-55
10.6. Ujęcie i prezentacja pozycji rachunku zysków i strat	10-61
10.6.1. Wynik ze sprzedaży w wariantcie kalkulacyjnym i porównawczym	10-65
10.6.2. Metody ewidencji kosztów podstawowej działalności operacyjnej	10-75
10.6.3. Pozostałe przychody i koszty operacyjne	10-87
10.6.4. Przychody i koszty finansowe	10-96
10.6.5. Zyski i straty nadzwyczajne	10-99
10.6.6. Rachunek zysków i strat jako część wyniku z całości zysków i strat (MSR/MSSF)	10-100
10.6.7. Rachunek zysków i strat jako część sprawozdania finansowego	10-102
Literatura	10-106

Rozdział 11. Rachunek przepływów pieniężnych

Wprowadzenie	11-1
11.1. Podstawowe pojęcia	11-2
11.2. Metody sporządzania rachunku przepływów pieniężnych	11-5
11.3. Sporządzanie rachunku przepływów pieniężnych	11-7
11.4. Rachunek przepływów pieniężnych jako część sprawozdania finansowego	11-19
Literatura	11-24

Rozdział 12. Leasing

Wprowadzenie	12-1
12.1. Ujmowanie umów leasingowych z punktu widzenia sprawowania kontroli nad przedmiotem leasingu	12-2
12.2. Wycena umów leasingowych – wprowadzenie	12-5
12.3. Wycena i ewidencja umów leasingu finansowego	12-6
12.3.1. Leasing finansowy u leasingodawcy	12-6
12.3.2. Leasing finansowy u leasingobiorcy	12-14
12.3.3. Leasing finansowy – wartość końcowa	12-18
12.3.4. Ujęcie dodatkowych kosztów związanych z leasingiem finansowym	12-24
12.4. Wycena i ewidencja umów leasingu operacyjnego	12-26
12.4.1. Leasing operacyjny u leasingodawcy	12-26
12.4.2. Leasing operacyjny u leasingobiorcy	12-29
12.4.3. Oferty promocyjne w leasingu operacyjnym	12-30
12.5. Leasing zwrotny	12-32
12.6. Prezentacja leasingu w sprawozdaniu finansowym	12-34
Literatura	12-34

Rozdział 13. Zdarzenia warunkowe, zdarzenia po dniu bilansowym, błędy, zmiany zasad (polityki) rachunkowości, zmiany szacunków	13-1
Wprowadzenie	13-1
13.1. Aktywa warunkowe	13-1
13.2. Zobowiązania warunkowe	13-2
13.3. Zobowiązania warunkowe a zobowiązania wykazywane w bilansie	13-5
13.4. Zdarzenia po dniu bilansowym	13-6
13.4.1. Ujęcie zdarzeń po dniu bilansowym w sprawozdaniu finansowym	13-7
13.4.2. Ramy czasowe zdarzeń po dniu bilansowym	13-11
13.5. Błędy	13-14
13.6. Zmiana zasad (polityki) rachunkowości	13-17
13.7. Zmiany szacunków	13-20
13.8. Prezentacja informacji o zdarzeniach warunkowych, zdarzeniach po dniu bilansowym oraz błędach w sprawozdaniu finansowym	13-22
Literatura	13-24
Rozdział 14. Podatek dochodowy w rachunkowości	14-1
Wprowadzenie	14-1
14.1. Opodatkowanie podatkiem dochodowym osób prawnych	14-2
14.2. Bieżący a odroczony podatek dochodowy. Różnice przejściowe	14-6
14.2.1. Wartość podatkowa aktywów, z których korzyści będą opodatkowane	14-7
14.2.2. Wartość podatkowa aktywów, z których korzyści nie będą opodatkowane	14-10
14.2.3. Wartość podatkowa aktywów o charakterze mieszanym	14-13
14.2.4. Wartość podatkowa pasywów	14-15
14.2.5. Wartość podatkowa pozycji nieuwzględnionych w aktywach i zobowiązaniach	14-21
14.3. Ujmowanie rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego	14-22
14.4. Wycena aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego	14-27
14.4.1. Wpływ stawek podatkowych na wysokość aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego	14-27
14.4.2. Wpływ sposobu wykorzystania aktywów lub rozliczenia zobowiązań na wysokość aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego	14-30
14.4.3. Utrata wartości aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego	14-32
14.5. Ujmowanie kosztu lub przychodu z tytułu podatku dochodowego	14-32
14.6. Pozycje bezpośrednio zwiększające lub zmniejszające kapitał własny	14-34
14.7. Prezentacja informacji na temat aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego w sprawozdaniu finansowym	14-35
14.8. Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w sprawozdaniu finansowym MIKMAR SA	14-36
Literatura	14-42

Rozdział 15. Połączenia spółek. Wycena udziałów i akcji metodą praw własności

	15-1
Wprowadzenie	15-1
15.1. Połączenia prawne spółek kapitałowych i ich rozliczenie w rachunkowości	15-2
15.1.1. Prawne aspekty połączeń spółek kapitałowych	15-2
15.1.2. Metody rozliczenia połączeń spółek kapitałowych	15-4
15.1.3. Jak zidentyfikować przejmującego?	15-12
15.1.4. Ustalenie wartości godziwej aktywów i zobowiązań jednostki przejętej	15-16
15.1.5. Kiedy do rozliczenia połączenia można stosować metodę łączenia udziałów?	15-18
15.1.6. Połączenie wewnątrz grupy kapitałowej	15-21
15.2. Wycena udziałów (akcji) w jednostkach podporządkowanych przy użyciu metody praw własności	15-21
15.2.1. Jednostki podporządkowane – definicja	15-22
15.2.2. Metoda praw własności	15-24
15.3. Ujawnianie informacji na temat połączeń i udziałów (akcji) w jednostkach powiązanych	15-37
Literatura	15-38

Rozdział 16. Sprawozdanie finansowe i jego analiza

	16-1
16.1. Sprawozdanie zarządu z działalności MIKMAR spółki akcyjnej w 2009 roku	16-1
16.2. Sprawozdanie finansowe spółki MIKMAR SA za rok 2009	16-8
16.2.1. Wprowadzenie do sprawozdania finansowego	16-8
16.2.2. Bilans (tys. zł)	16-11
16.2.3. Rachunek zysków i strat (tys. zł)	16-15
16.2.4. Zestawienie zmian w kapitale własnym (tys. zł)	16-17
16.2.5. Rachunek przepływów pieniężnych (tys. zł)	16-20
16.2.6. Dodatkowe informacje i objaśnienia	16-22
16.3. Analiza sprawozdania finansowego	16-51
16.3.1. Wstępna analiza sprawozdania finansowego	16-52
16.3.2. Analiza struktury finansowania	16-67
16.3.3. Płynność finansowa	16-71
16.3.4. Analiza działalności operacyjnej jednostki	16-75
16.3.5. Analiza rentowności przedsiębiorstwa	16-88
16.3.6. Analiza przepływów pieniężnych	16-94
Literatura	16-97

Podstawowe terminy

I-1

Indeks

I-21